

İstanbul'un Mezarları Tasarım Yarışması jürisi çalışmalarına devam etmek için 7 Aralık 2020, Pazartesi günü 9.00'da Yenikapı Avrasya Gösteri Merkezi'nde toplanmıştır.

- Ödül grubu proje raporları aşağıdaki gibidir:

1. Adile NAŞİT (ADELA ÖZCAN)

16 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Tasarım, aile kabristanı çerçevesinde Adile Naşit'in mezar yerini uygun bir şekilde belirgin hale getirmektedir. Çocukları temsil eden blokların Adile Naşit'in mezar taşından oğlu Ahmet Naşit Keskinler'i temsil eden bloktan başlayarak çözümleri ve çoğalmaları, Adile Naşit'in toplumsal hafızamızda yer bulan "tüm çocukların annesi" hatırasına güçlü bir atıftır. Bu tasarım elemanlarının oranları, birbirleri ile olan ilişkileri, mezar üzerinde kapladıkları alan ile yaratılan doluluk-boşluk ilişkileri olumlu bulunmuştur.

Genel tasarım dilinin yalınlığı ve uygun malzeme seçiminin önerilen kütle kompozisyonu ile birleşmesi neticesinde oluşan mezar tasarımı takdir edilmiştir. Öneride belirtilen, Adile Naşit'in mezar taşı üzerine yerleştirilmiş mermer okul zili nitelikli bir işçilik ile üretilmesi koşuluyla, tasarımın bütününe olumlu anlamda katkı sağlayacaktır.

5 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Öneri proje, yalın bir tasarım dili içerisinde farklı dokuları, biçimleri ve nitelikleri bir araya getirmektedir. Bu sayede Adile Naşit'in kimliği ve hatırası ile güçlü bir bağ kurmaktadır. Aile mezarının konumunu mevcut mezara göre çevresi ile uyumlu bir şekilde belirginleştirmektedir.

Mezar bazasında kullanılan, peyzaj öğeleri ve farklı dokuda blokların kullanımı ile oluşturulan karolaj ile önerilen baş taşı formlarının birbirleri ile olan kütleli ilişkisi övgü almıştır. Baş taşı tasarımında geleneksel şahidelere yapılan atıf, mezarın konumu ve çevresi ile olan ilişkisi açısından olumludur. Baş taşları arasındaki kütleli ilişki aile mezarı bütünlüğünü korumakta ve Adile Naşit'in mezarını zarif bir şekilde belirginleştirmektedir.

2. Ahmet Mete IŞIKARA

31 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Tasarımın aile mezarı bütünlüğünü koruyarak Ahmet Mete Işıkara'nın mezar yerini belirginleştirmesi olumlu bulunmuştur. Mezarın çevresi ile olan ilişkisi uyumludur ve mevcut ağacın korunması olumlu karşılanmıştır. Sıkıştırılmış toprak levhalar ile üretilmesi önerilen katmanların mezar çeperinde tek kenarda açığa çıkmaları ve bu sayede mezarın genelinde sade bir yaklaşımın sağlanması etkileyicidir.

Levhaların formları, önerilen su ögesi ve mezar yüzeyi ile kurduğu tektonik ilişki, ölüm ve yaşam arasındaki bağa yapılan güçlü sembolik atıftır. Öneri, Ahmet Mete Işıkara'nın uzmanlık alanı ve kendisinin toplumsal hafızadaki yeri ile belirgin, yalın bir ilişki kurmaktadır.

23 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Önerinin, Ahmet Mete Işıkara'nın toplumsal hafızadaki önemini vurgulaması ve bu gayede net bir tasarım dili oluşturması takdir edilmiştir. Tasarımın aile mezarı bütünlüğünü koruyarak Ahmet Mete Işıkara'nın mezar yerini belirginleştirmesi olumlu bulunmuştur. Genel tasarım dilinin kurduğu bütüncül yaklaşım, mezarın çevresi bağlamında uyum içerisinde görünürlüğünü sağlamıştır.

Mezar çeperi ve baş taşının üretimi için önerilen sıkıştırılmış toprak malzeme ve bu yapı tekniği ile mezar sahibinin uzmanlık alanı arasında kurulan ilişki olumlu karşılanmıştır. Mevcut ağacın korunması ve önerilen peyzaj öğeleri tasarımın canlı ve cansız, yaşam ve ölüm arasında kurduğu bağ güçlendirmektedir.

Ahıskan Ailesine ait baş taşlarının tasarımının, öneri bütününde yaratılmış olan tasarım dilinden fazlasıyla kopuk olması eleştirilmiştir. Bu mezar taşları üzerine işlenecek bilgiler, yazı karakterleri ve boyutları ile ilgili detaylar eksiktir.

3. Âşık Daimi

35 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Kendi deyişiyle “kâinatta bir zerre”, “zerre içinde zerre” olan Âşık Daimi’nin mezarı için tanecikli ve gözenekli yapısıyla sanatçının doğduğu Erzincan’ın toprağından çıkan iki kaya parçası ve bir isim plakası önerisinden ibaret olan bu tasarım, bir dizeye dünyanın bilgeliğini sığdıran halk ozanımızı büyük bir olgunlukla temsil eden, tıpkı O’nun sazı, sözü, kendisi gibi, alçakgönüllü, sade, tertemiz bir tasarım önerisidir.

Mezarın çerçevesi, tasarımın doğallığını bozmayacak inceliğiyle kendini görünmez kılar, ziyaretçiyi toprağına karışıp Daim olmuş Daimi’nin hatırasıyla baş başa bırakır. Görmeyi bilen gözlere Âşık Daimi’nin ruhunu gösteren, kâinatı, hayatı ve ölümü O’nun gözünden gösteren bu özgün tasarım, jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

43 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Önerinin Alevilik - Bektaşilik öğretisi doğrultusunda tasavvuf düşünce ve yaşama biçimini sembolik olarak mezar tasarımına yansıtması ilgi çekicidir.

Tanrı - evren ilişkisini sembolize eden, “damlanın içinde evreni bulmak” fikrinden yola çıkan suluk tasarımı ve onu çevreleyen, “insân-ı Kâmil olmak için yaşam boyunca insanın geçmesi gereken dört kapı”ya referans veren oluklar ve bunlardan en belirgin olanının, baş taşı yönüne uzayıp taşı ikiye bölmesi en belirgin tasarım ögesidir.

Ustalıkla tasarlanan kütsel kompozisyon, yalın malzeme seçimleri ile birleştirilmiş ve tüm tasarım elemanlarında abartıdan kaçınılmıştır. Ayrıca mezarın bütününe bakıldığında, tasarım bir saz soyutlaması olarak da anlaşılabilmektedir. Parça ve bütün ilişkisinin tasarımın hem kavramsal hem de fiziksel boyutunda hassas bir şekilde ele alınmış olması jüri tarafından takdir edilmiş ve ödüle değer bulunmuştur.

4. Cihat BURAK

57 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Cihat Burak’ın mezar tasarımı için getirilen öneri -proje metnindeki ifadeyle- “bu eşsiz hayal gücüne kendisinin bir yansımasını armağan etmek”tir. Bu bağlamda, Burak’ın sanatçı kimliğini oluşturan farklı disiplinler -mimarlık, resim, edebiyat, seramik- tasarımda dört adet dikey taşla temsil edilmiştir. Sanatçının resimlerinde sıkça kullandığı mezar taşlarını referans alan bu kütlelerin, form, malzeme ve yükseklik kararları, birbirini tekrar etmeyen, fakat birbirine sıkı sıkıya bağlı olan bir grup oluşturmak üzere alınmış, birlik içinde çeşitlilik göstermeleri sağlanmıştır. Sanatçının ismini taşıyan baş taşının hemen arkasından yükselen bu taşlar, kadim kültürlerin dikilitaşlarının ağırbaşlı, doğal heybetini çağırıştırırlar. Baş taşıyla aralarındaki konum, boyut ve görünürlük farkı ise ziyaretçiye insanın fâniliğini, sanatın bâkiliğini hatırlatır niteliktedir.

Tasarım, sanatçının kendi el yazısından hareketle oluşturulan yazı karakteri ve kendisi için tasarladığı mührün kullanımı gibi dokunuşlarla, çok sevdiği kedileri için zarifçe eklediği su oluşuyla ve yukarıda bahsedilen diğer temsil tercihleri ile Cihat Burak’a çok yakışan bir anma mekânı önermektedir. Aile mezarını bütüncül bir yaklaşımla ele alan, form, ölçek, oran ve tasarım detayları ile ilgili tüm kararlarında tutarlı davranan, estetik ve tinsel yönü güçlü bu tasarım, jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

53 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Açıklama raporunda kullanılan ifadeyle, Cihat Burak'ın "girift" sanatçı kimliğini, yalın ve dürüst bir dille, "zamansız" bir tasarıma aktarmak üzere yola çıkan proje, yatay düzlemde bir araya gelen taş bloklarla oluşturulan mezarın dinginliğine, Burak'ın baş taşı olarak yerleştirilen tek bir dikey elemanla hareket katar. Öte yandan, sanatçının ebedî mekânına işaret eden kare prizma formundaki bu diabaz taş blok, hiçbir biçimde tasarımın ağırbaşlılığını zedelemeyiz. Sanatçı için özel olarak tasarlanmış yazı karakteriyle taşın ön yüzünün kenarına dikey düzlemde işlenen ismi, taşın yüzeyinde oluşturulan taraklı dokuya, Cihat Burak'ın gravür çalışmalarının soyut bir yorumuna ve ayna simetrisine katılır, birleşir, bütünleşir.

Aile mezarının bütünlüğünü koruyarak, Cihat Burak'ın mezarını belirginleştiren, sanatçının ebedî istirahatgâhını su ögesini katarak çok sevdiği kedilere de yuva yapmayı öneren bu tasarım, gerek biçim dili gerekse sanatçıyı temsil gücüyle jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

5. Didem MADAK

75 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Tasarım tektonik formuyla öne çıkmakta, mezar sahibinin kolektif bellekte yer etmiş hatırasına güçlü bir referans vermektedir. Sade bir anlatım sunmasıyla takdir kazanan mezar tasarımı içinde bulunduğu çevre ile uyumludur ve şairin düşünce dünyasına dair kırılmayı bünyesinde barındırmaktadır. Bu kırılmanın tesadüfen oluşması ve "kayayı delen incir" misali içerisinden tekrar yaşam sızdırması öngörüsü, tasarımın temel dayanak noktasını oluşturur. Bütün bu nitelikleriyle proje jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

84 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Mezar tasarımı iddiasız ancak güçlü formuyla, bağlamı ile bütünleşen malzeme seçimiyle ve mezar sahibini yansıtan sadeliği ile beğeni almıştır. Müdahalesiz bir şekilde yetişecek bitkileri, kendiliğinden dolacak su oyuğu ve yosun tutarak doğasına dönecek doğal taşıyla içerisinde bulunduğu mezarlıkla bütünleşmesi öngörüsü takdir edilmiştir. Bütüncül tasarım çizgisinin dinginliği ve mezarlık ile kurduğu alçak gönüllü diyalog şairi mekâna taşıyarak jürinin takdirini kazanarak ödüle değer bulunmuştur.

6. Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR

122 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Tasarımın mezarlık içerisindeki konumuna referansla getirdiği çözüm önerisi beğeni almıştır. Mevcut mezar taşını ve ağacı koruyan, korurken de farklı bir oran ve boyutta mezar taşı önerisiyle görünürlük kazandıran tasarım yaklaşımı, yalın ve zarif oluşuyla takdir görmüştür. Mezar sahibinin çağının yenilikçi ve öncü kişiliğine atfen ve geçmişe de hürmeti ihmal etmeden alınan tasarım kararları ile gösterişten uzak ancak yine de mezarın görünürlüğünün arttırıldığı bir çözüm önerisi jürinin takdirini kazanmıştır.

104 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Mezar tasarımının yaşam/ölüm döngüsü üzerinden kurduğu ustalıklı ikilik ve bunu yansıtacak zarif, poetik formuyla övgüye lâyık bulunmuştur. Elmalılı'nın öncü ve yenilikçi kimliğine ve ismini aldığı Elmalı bölgesine referansla seçilen malzeme ve mezar kavramına getirilen derinlikli yaklaşımı jürinin takdirini kazanmıştır. Tezatlardan erişilen yenilikçi ve yalın bir sentez oluşuyla ödüle layık görülmüştür.

7. Eremya Çelebi KÖMÜRCİYAN

135 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Eremya Çelebi Kömürciyan'ın ebedi istirahatgâhının, Balıklı Ermeni Mezarlığı'nda bulunan ve yarışmaya konu olan alanda olduğu bilinmektedir; ancak mezarı öneri tasarımın açıklama raporunda belirtildiği gibi "kayıptır". Bu durumun hayatını keşif, tarih, yazı ve yazının çoğaltılması ile geçirmiş mezar sahibi ile olan ilişkisi tasarımın çıkış noktasıdır.

Gizli ve görünür, unutulmuş ve hatıra, kayıp ve buluntu ikilikleri arasında kurulan kavramsal karkas vasıtasıyla tasarımcı "yeniden tasarlamak" yerine bir "iyileştirme" müdahalesi önermektedir. Bu sebeple, komşu mezarlar arasında bulunan boşluk, zeminde abartısız tasarım öğeleri ve peyzaj elemanları ile oluşturulan bir iz olarak ele alınmıştır. Ustalıkla tasarlanan ve bağlamı ile hemhâl olan bu çalışma değerli bulunmuştur.

Mezarlıklar imgeler depoladıkları gibi aynı zamanda çok katmanlı izlere sahiptirler. Bu izlerin kalıcılığı da en az imgelerin kalıcılığı kadar önemlidir. İzler yeniden keşfedilmeli, haritalanmalı ve hatırlanmalıdır. Bu noktadan hareketle "çok katmanlı, sürekli değişen ve özelleştirilebilir" dijital bir "İstanbul'un Mezarları" haritası oluşturulması önerilmiştir. İstanbul'un Mezarları Tasarım Yarışması vasıtasıyla, Eremya Çelebi Kömürciyan'ın mezarının "iyileştirilmesi" çerçevesinde başlatılacak olan bu çalışma önerisi mezar sahibinin kimliği ve hatırası ile olan ilişkisi sebebi ile anlamlı bulunmuş, jüri tarafından takdir edilmiştir.

Mezarlıkların kent belleğinin oluşumundaki önemi ve toplumsal hafızadaki rolü ile mezar sahibinin hatırası bir arada düşünüldüğünde, önerilen tasarımın tüm fiziksel ve sanal boyutları ile gerçekleştirilmesi, günümüzden üç yüzyıl önce yaşamış ve kendisini kente, tarihe ve kültüre adanmış bir insanın sesinin yeniden duyulmasına ve geleceğe taşınmasına vesile olacaktır.

136 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Tasarım, Eremya Çelebi Kömürciyan'a ait olduğu düşünülen, iki mezar arasında bulunan boşluğun, bir ritüel ve deneyim mekânı olma potansiyelini açığa çıkartmaktadır.

Kömürciyan'ın yaşantısını, eserlerini ve kültürel önemini yeniden toplumsal hafızamızın bir parçası haline getirmeyi amaçlayan önerinin, mezarı "bir anlatı ve deneyim mekânı" olarak dönüştürmesi takdir edilmiştir. Balıklı Ermeni Mezarlığı'nın bünyesindeki mezarların tipolojileri ve bu alandaki ritüellerin tasarıma yansıtılması, öneriyi olgunlaştırmıştır. Mevcut zeminin kotu alçaltılarak yaratılan anma mekânı, bu mekânın içerisine yerleştirilen oturma ögesi ve zeminin düzeyde uzantısı olarak beliren haç formunda açıklık sayesinde ustalıkla bütüncül bir tasarıma ulaşılmıştır. Mezar ziyaretini destekleyici olarak önerilen Balıklı Ermeni Mezarlığı ziyaret rotası ile mezarın bağlamı arasında tamamlayıcı bir ilişki kurulmuştur.

Tasarımın kavramsal zeminini kuran rota, ritüel ve deneyim ilişkileri, ziyaretçilere mezarlığın bir hafıza coğrafyası olduğunu hatırlatmakta ve bu sayede Eremya Çelebi Kömürciyan'ın gezgin, yazar ve tarihçi kimliği ile güçlü bir bağ kurmaktadır.

8. Halide Edip ADIVAR

166 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Tasarım dengeli ve ağırbaşlı kompozisyonuyla beğeni almıştır. Baş taşlarının tasarımında kullanılan ve Halide Edip Adivar ile Abdülhak Adnan Adivar'ın edebi ve bilimsel üretimine göndermede bulunması hedeflenen simgesel anlatım kuvvetli bulunmuştur. Birlikte yürüttükleri mücadeleyi betimleyen bütüncül mezar tasarımının formu, hem dayanışmaya hem de birbirine yaslanan baş taşları ve şefkate dair atfı jürinin takdirini kazanmıştır. Ne var ki feminist duruşuyla Türkiye'de çığır açan ve günümüzde de hâlâ bu meselenin önemli bir savunucusu olarak anılan Halide Edip'in adının, eşi Adnan Adivar'ın altında yer alması eleştirilmiştir.

155 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Tasarım yalın formu ve mezar sahibinin yazar kimliğine yapılan referans ile beğeni almıştır. Sade grafik dili ile yan yana ve birlikte mücadele eden çifti sembolize eden mezar tasarımı ve içerisinden bitkilerin yetişeceği öngörüsü ile yaratılan boşluklar sayesinde, doğal ile insan elinden çıkanı, yaşam ile ölümü buluşturmuş ve jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

9. Halil KAYA

180 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Mezar sahibi ile ilgili toplumsal farkındalığın yaşam ve ölüm arasındaki bir "an" da olması; hayatı boyunca gözlerden uzak yaşayan bir insanın, ölüm ânı ile saldırı ve katliam karşısında bir sembole dönüşmesi ve bu durumun toplumu harekete geçirmesi tasarıma etkin bir şekilde aktarılmıştır.

Öneri aynı zamanda yalın ve sade bir tasarım dili kullanımı ile mezar sahibinin tevazu dolu yaşamına da gönderme yapmaktadır. Birey, toplum, ölüm, yaşam ve zaman arasında kurulan ilişkiler bütünü, mezarın tasarımına ustalıkla yansıtılmıştır.

Tasarımın komşu mezarın da yapımını üstlenmesi ve bu alana Halil Kaya'nın mezarı ile uyumlu bir oturma elemanı ve suluk yerleştirmesi de jüri tarafından takdir edilmiştir. Önerinin tüm tasarım kararlarında gözettiği hassasiyet şiirsel ve etkileyicidir.

189 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Öneri, Halil Kaya'nın mezarının tasarımını, mezarın bulunduğu Gazi mahallesinde gerçekleşmiş ve toplumsal hafızada derin bir yara bırakmış olaylar ile ilişkili bir anma mekânı olarak ele almaktadır. Bu doğrultuda, Gazi Mezarlığını çevreleyen duvarın kuzey doğu yönünde bulunan bir kısmının yıkılması ve bir buçuk metre ötelenerek yeniden inşa edilmesi önerilmiştir. Böylelikle Halil Kaya'nın zor erişilen ve sıkışık konumda bulunan mezar yeri, mezarlığın bitişiğinde bulunan kent ormanı yönüne doğru açılarak bir odak noktası haline gelmekte ve bilinçli olarak Halil Kaya'yı sembolize eden mezar taşı, oluşturulan bu anma alanının merkezinde değil, hemen yanına konumlandırılmaktadır. Anma alanı ve mezar arasında bütüncül bir ilişki oluşturulmuştur.

Ustalık ve hassasiyet ile tasarlanmış olan bu anma mekânı aynı zamanda mezarlıklar ve kentsel bellek ilişkisinin öneminin vurgulanması açısından da jüri tarafından takdir edilmiş ve ödüle değer görülmüştür.

Tasarımın Gazi Mahallesi Mezarlığı çeperine yaptığı müdahale, jüri tarafından olumlu bulunurken, projenin uygulanması halinde bu müdahalenin onayı için ilgili izinlerin alınması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

10. Hilmi Ziya ÜLKEN

198 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Mezar tasarımının özgün yaklaşımı ve bağlamı ile kurduğu güçlü sembolik ilişki takdir görmüştür. Aile mezarının bütüncül olarak ele alınmasının arkasındaki kavramsal düşünce, toprağı bir yorgana dönüştüren ve mezarda bulunan aile fertlerini sarıp sarmalayıp, ayrılanları toprakta buluşturan düşüncedir. Tasarım cesur heykelsi formuyla da beğeni almış ve ödüle layık görülmüştür.

202 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Aile mezarının, üzerinde yer aldığı eğim içerisinde bütüncül olarak kurgulanmış olması takdir edilmiştir. Çevre mezarlar ile kurulan ilişki ve mevcut istinat duvarının aile kimliği için tasarım girdisi oluşturması beğeni almıştır. Mezarda Hilmi Ziya Ülken'in adının ziyaretçi tarafından kolaylıkla algılanması için düşey düzlemde yer alması ve fikirlerinin bir küp olarak temsil edilmesiyle aile mezarı bütünlüğünün zedelenmemiş olması önemli bulunmuştur.

11. Lefter KÜÇÜKANDONYADİS

213 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Öneri, yaşam ve zaman arasındaki ilişki üzerine kurulmuştur. Eylem, başlangıcı, süreci ve sonucu ile katmanlardan oluşan bir bütün olarak soyutlanmıştır. Tasarım, bir film gibi baştan sona, sondan başa veya kesitler halinde algılanabilir. Zamanın çizgisel değil, döngüsel olduğu vurgulanmıştır. Mezar sahibinin yaşantısı içerisinde önem taşıyan süreç - sonuç ilişkisinin sürekliliğine referans vermektedir.

Tüm bu kavramsal zemin ustalıklı bütüncül bir forma aktarılmıştır. Mezarın, Büyükaada Rum Ortodoks Mezarlığı'ndaki konumunu, komşu mezarlar ve insan ölçeği ile olan ilişkisini, zeminin doğal eğimini değerlendirmesi ve bu veriler doğrultusunda olgunlaşması jüri tarafından takdir edilmiş ve ödüle değer görülmüştür.

205 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Tasarımcının mezarın kütle tasarım kararlarında zemindeki kot farklılıklarını önemsemesi ve bu durumu bir tasarım girdisi olarak mezarın bazasında kullanması olumlu bulunmuştur. Baza formu aynı zamanda mezar sahibinin yaşantısı ve kariyeri ile ilişkili farklı temalara atıfta bulunmaktadır. Mevcut bayrak direğinin korunması olumludur.

Genel tasarım dilinde birbirinden malzeme ve ölçek olarak ayrıışan çeşitli elemanların kullanılması, tasarımın bütüncül bir şekilde okunmasının önüne geçmektedir. Baza, kaide ve baş taşı arasındaki oransal ilişkiler kısmen abartılı bulunmuştur.

12. Mes'ud CEMİL

230 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Tasarım duyarlı form arayışıyla, mezar sahibinin kimliğine yapılan simgesel referanslarla, zarif detay, bezeme ve özgün kaligrafi önerileri ile takdir toplamıştır. Mezar için yapılan önerinin mezarlıkların karmaşasına katılma niyeti, mezarı "iki boyutlu bilgilendirme levhası" olmaktan öte bir simgeye dönüştürme girişimi jürinin takdirini kazanmıştır. Mesud Cemil'in zarafetini yansıtmaya hedefini gerçekleştiren ve mezarlıktaki servilerle etkisi güçlenecek düşey mezar taşı önerisi ile ödüle layık görülmüştür.

226 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Tasarım dengeli, yalın ve bütüncül formuyla takdir edilmiştir. Baş taşında mezar sahibinin çok yönlü usta müzisyenliğine referans veren sembol kullanımı zarif bir anlatımla ele alınmıştır. Mezar üzerinde konumlanan kedi heykeli ve su taşı yine mezar sahibinin hatırasına yapılan bir atıftır. Bu yönüyle de bir anma noktası oluşturması beğeni almış ve jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

14. Naim SÜLEYMANOĞLU

254 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Naim Süleymanoğlu sadece sportif başarılarıyla değil aynı zamanda zulüm, baskı ve adaletsizliğe karşı verdiği mücadele ile hatırlanmaktadır. Müsabaka esnasında tüm zihinsel ve fiziksel gücü ile ağırlıklar altına girmiş, yaşamı boyunca ise otorite altında baskı gören ve sesleri duyulmayan binlerce insanın isyanını büyük bir sorumlulukla omuzlarında taşımıştır. Tüm hayatını bu “ağırlık” altında geçirmiş mezar sahibinin ebedi istirahatgâhının tasarımının “hafiflik” üzerine kurulmuş olması, jüri tarafından takdir edilmiştir.

Tasarım, çevresi ile kurduğu ilişki, genel tasarım dilinin bütünlüğü ve yalınlığı, önerilen malzeme ve yapı tekniklerinin mezar sahibinin kimliği ve hatırası ile derin bir kavramsal bağ kurması sebebi ile ödüle değer bulunmuştur.

252 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Öneri, mezar sahibinin yaşantısındaki temel motivasyonun bir kimlik mücadelesi olduğundan yola çıkmaktadır. Naim Süleymanoğlu üstün bireysel yetenekleri ile eriştiği mertebeyi, otorite altında ezilen, kimliklerini değiştirmek ve yitirmek zorunda kalan kitlelerin sesini duyurmak için bir platform olarak kullanmış; bu toplumsal sorumluluk kendi kimliğini bulmasına da aracı olmuştur.

Tasarım bu kavramsal bağdan yola çıkarak bir ağırlık - hafiflik ilişkisi oluşturmaktadır. Mezar sahibinin ismini oluşturan ve ince et kalınlığına sahip yazı karakterleri, mermer bloktan oluşturulmuş kitabeyi taşımaktadır. Bu kompozisyon tüm abartılı yapısına rağmen, açıklama raporu kapsamında belirtilen yaklaşım ile tutarlı olduğu ve kütleli olarak ustalıkla tasarlandığı için jüri tarafından ödüle değer bulunmuştur.

16. Neyzen Tevfik KOLAYLI

265 Sıra Numaralı Proje - 1.ÖDÜL

Mezarın ölüm kavramı ve Neyzen Tevfik’in kimliği arasında kurduğu güçlü kavramsal bağ ve aslına dönüş analogisi çok etkili bulunmuştur. Yalın olduğu kadar da derinlikli bir yaklaşım sunan tasarım varlığını hacimsel olarak değil, boşlukla ifade etmeyi tercih ederken Neyzen Tevfik’in “makama ve dünya haline önem vermeyen, umursamaz ve mütevazı” kişiliğine dair bir sembol niteliğindedir. Mezarlık içerisinde kütleli olarak değil “hiç”lik olarak karşımıza çıkan bu tasarım önerisi ödüle layık görülmüştür.

263 Sıra Numaralı Proje - 2.ÖDÜL

Neyzen Tevfik’in kimliğinden ve düşünce dünyasından ilhamla üretilen mezar tasarımı, seçilen dilin yalınlığı ve dengeli formuyla beğeni almıştır. Ölüm ve yaşamı temsil eden düşey ve yatay düzlemleri ikiye bölen özgürlüğe dair sembolik boşluğun Neyzen Tevfik’in yaşamına verdiği referans, sanatıyla oluşturduğu muhalif, özgürlükçü etkinin devamlılığını temsil etmektedir. Tasarım, ana metnini oluşturan simgesel yaklaşımı ile ödüle layık görülmüştür.

17. Optik Başkan

299 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Tasarım, Optik Başkan'ın ikonografik duruşundan hareket etmekle birlikte, ziyaretçiyi, O'nun sevgiyle iki yana açılmış kollarıyla olduğu kadar, Kara Kartal'ın iki yana açılmış güçlü kanatlarıyla da karşılamaktadır. Buradaki soyutlamanın yetkinliği tam da bu noktada en açık biçimde görünürlük kazanır. Bu durum -tersinden düşünürsek- aynı zamanda Optik Başkan'ı temsil etmenin asıl zorluğuna da işaret etmektedir; çünkü, belli hareketler, mekânlar veya sloganlarla bu derece bütünleşen kişiliklerle ilgili tasarım problemleri, tasarımcıyı doğrudan gönderme yapma kolaycılığına kaçma tuzağına düşürmeye müsaittir. Bu bağlamda, söz konusu tasarım, logo, amblem veya figüratif öğeleri bilinçli olarak reddeden tavrı ve sözünü dolaylı bir biçimde hissettiren duruşuyla değerli bulunmuştur.

Optik Başkan'ın mezarına, aile mezarının bütünlüğünü bozmaksızın işaret etmesi tasarımın önemli girdilerinden biridir. Aile mezarının baş kısmını bir uçtan diğerine, alçalarak çerçeveleyen siyah bazalt taştan kütle, Optik Başkan'ın mezarının çerçevesi ile birleşir ve mezarı bütünüyle sararak nispeten kısa ikinci kanadı oluştururken, durağan simetri bilinçli olarak bozulur. Böylece tasarımın çıkış noktasındaki figüratif iz muğlaklaştırılır; geriye asıl kalıcı olan, anlam ve duygu bırakılır. Yattığı yerden annesi Nurten Hanım'a ve babası Abdullah Bey'e sarılır, kol- kanat gerer gibidir Optik Başkan; ve nitekim Beşiktaş camiasını ve tüm sevenlerini de temiz hatıralarıyla kucaklamaktadır hâlâ. Öte yandan, tasarımın iki türlü okunabilirliği, Optik Başkan'ın hatırasına da Kara Kartal'ın kol- kanat gerdiğini anlatır bize. Çıkış noktasında vadettiklerini sonuç ürüne aktarmayı ustalıklı başaran ve derin okumalara fırsat veren bu tasarım, bütün bu özellikleriyle jürinin takdirini kazanmıştır.

290 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Optik Başkan'ı, İnönü Stadyumu'nun özel bir tribünü üzerinden temsil etmeyi hedefleyen tasarım, bir anlamda Beşiktaş camiasının yüreğinin attığı mekâna odaklanıyor; Çarşı'nın maçlarda mesken edildiği küçük bölüm, taraftarlar arasındaki adıyla "Kutu". Optik Başkan'ın, Beşiktaş'ın ruhunun merkezine yerleşmesi gibi, Kutu da betonarme kütle ile tribünleri temsil eden simetrik kademelenmenin kesişme noktasına, mezar tasarımının merkezine yerleştirilmiş; yeşil sahaya atıfta bulunan düz yeşil alana yukarıdan bakıyor. Hayvanları korumasıyla, onlara sahip çıkmasıyla tanınan Optik Başkan gibi, suluk olarak düşünülen Kutu da, kuşlara hayat verme görevi üstlenmiş.

Aile mezarı için önerilen bütüncül tasarım ve simetrik düzen, Optik Başkan'la birlikte anılan kavramları çoğaltmaya müsait; birlik, bütünlük, eşitlik, vefa kısacası omuz omuza olma hâli. Tasarım problemine getirilen çözüm önerisi, farklı okumalara da izin veren, bir çeşit illüzyon yaratıyor: Kutu, kâh Kara Kartal'ın başını, kâh gövdesini, kâh gagasını çağırıştırıyor; simetrik betonarme kütleler, kâh kanat, kâh göz oluyor; belki de hepsi ya da hiçbiri. Bu noktada tasarımın ziyaretçiye mekânı kendince anlamlandırma ve hissetme özgürlüğü tanıdığını söylemek mümkün.

18. Orhan KEMAL

312 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Ölümün yaşam döngüsünün bir parçası olduğu gerçeğinden yola çıkan bu tasarım, bir bakıma ölüme bu niteliğini yeniden kazandırma önerisi olarak okunabilir. Mezarlığı yaşama katmak ya da mezarlığa yaşam katmak, mezarın yalnızca “anıt” mekânı olmaktan kurtarılarak, ziyaretçiyle organik bir bağ kuran bir “anı” mekânına dönüştürülmesiyle mümkün olabilir. Bu bağlamda, bu proje Orhan Kemal’in mezarını, çeşitli döngüler yaratmak suretiyle, ziyaretçiyle organik bir ilişki kuran bir hatırlatıcı mekâna dönüştürme önerisi olarak jürinin takdirini kazanmıştır.

Ziyaret ritüelinin, anmak, dua etmek, dertleşmek, paylaşmak, can suyu vermek, toprağa bakmak gibi bileşenlerinin her birine çözüm getirmek üzere kurgulanan ziyaret ve anı döngüleri, bu döngüleri mümkün kılan tasarım elemanlarının kompozisyona katılması ve mezar çevresine sade bir dokunuşla yerleştirilen çoklu oturma elemanları, tasarımın amacına ulaştığını gösterir nitelikte önerilerdir. Aile mezarını bütüncül bir yaklaşımla ele alan, çevresiyle diyalog kurmayı başaran, yarattığı boşluklarla ve yalın diliyle ziyaretçiye düşünceleriyle baş başa kalma imkânını da tanıyan bu tasarım, gerek kavramsal gerekse mekânsal kararları ile ödüle değer bulunmuştur.

316 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Aile mezarı için bütüncül bir yaklaşım öneren tasarım, siyah andezit tüf taşıyla kaplanan mezar yüzeyinin üzerine yerleştirilmiş paslanmaz çelikten bir levhadan oluşan, yalın bir kütle önerisidir. Zarif bir kıvrılma hareketiyle çelik levha ağırlığından kurtarılmış, bir ziyaretçi Orhan Kemal’in sözcüklerini yazdığı sayfayı hatıra olarak mezarının üstüne bırakmışçasına, doğallıkla yerleşmiştir yerine. Mezar sahiplerinin isimlerinin ayak kısmına hiyerarşi gözetmeksizin yazılması tasarımın aile fertlerini bütünleştiren tavrını kuvvetlendirmiştir.

Tasarım, az dokunuşla güçlü bir estetik etkiyi yakalamak suretiyle Orhan Kemal’i anma noktasını işaretleyen ve bunu yaparken çevresindeki mezarları varlığıyla ezmeyen tavrıyla, jürinin takdirini kazanmıştır.

19. Turgut UYAR

336 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Turgut Uyar’ın kişiliğinin ve şiirinin izinin adım adım sürüldüğü, alınan kararların tümünün bu çalışmanın verilerine göre şekillendirildiği bu tasarım, dayanak noktalarını güçlü bir dille anlatan metniyle dikkat çekmekte ve metindeki tüm vaatlerini yerine getiren, dürüst, tutarlı tavrıyla öne çıkmaktadır.

Merdiven aksını ve mezarın bitişiğindeki istinat duvarını da kapsayan bütüncül tasarım çizgisinin yalınlığı ve dinginliği kadar, kullanılan malzemenin seçimi de, “yer” ile hürmetkâr bir diyalog kurma arayışına işaret eder. Tasarımın, çevresini hafif dokunuşlarla dönüştürme becerisi, kendini sıkışık bir alana hiçbir yabancılaşmaya meydan vermeksizin, sanki her daim orada var olmuşçasına doğal bir biçimde yerleştirme yetkinliği etkileyicidir. Doğanın sükûneti ve huzuru, insan eliyle tasarlanan bu mekân aracılığıyla güçlenmiş, hatta yeniden yaratılmış gibidir. Zamanın yıpratıcılığını inkâr etmeyen kireç taşı, ölüm dahil, yaşamın getirdiği her şeyi kucaklayan bir duruşa işaret eder. Gene Turgut Uyar’ın şiirine ve dünya görüşüne atıfta bulunan ve gerçek kusursuzluğun kusurluluktan, hata yapmayı göze almaktan kaynaklandığını vurgulamak amacıyla oluşturulan çatlak da, bu kucaklayışı güçlendirmiştir. Nitekim tasarıma eklenen su ögesinin zaman içinde uğrayabileceği veya yaratabileceği dönüşümün metinde peşinen kabullenilmesi ve muhtemel kusurluluk senaryolarının olumlanması da bu tavrın devamıdır; ve bu, bilgeliktir. Oturma elemanlarını da öneriye dahil etmek suretiyle, ziyaretçiye bütün bunları düşünme, duyumsama fırsatı sunan bu tasarım, kavramsal bağlamıyla ve Turgut Uyar’ın şiirini, tek bir dizesini taş a kazımaksızın, bütünüyle mekâna taşıyan olgunluğuyla jürinin takdirini kazanmıştır.

343 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Şiirde geleneksel kuralları aşmak gerektiği düşüncesini savunan bir şairin, sıradanlığı reddeden, kültürel veya geleneksel referansların dışına çıkan çağdaş ve yenilikçi bir tavırla temsil edilmesi gerektiği fikrinden hareket eden tasarım, özgün ve etkileyici bir anma mekânı önerisidir. Turgut Uyar'ın yaşamının iniş-çıkışlarından, karşılaştığı zorlukları aşma çabasından ilham alan tektonik kurgu, kendi geometrisiyle çevresindeki diğer mezarlardan ayrılan, bununla birlikte gerek formu, gerekse malzemesiyle araziye doğal bir taş gibi yerleşerek, çevresiyle uyumlu bir bütün oluşturmayı başaran bir çekim noktası gibidir. Arazinin eğimiyle birlikte hareket etme kararı, "yer" in verilerini dikkate alan ve aynı zamanda tasarım lehine çeviren tavırla jürinin takdirini kazanmıştır. Mezarı iki yandan saran irrasyonel kırıklı hattın dinamik etkisi, tasarıma dahil edilen istinat duvarının rasyonel, durağan kütlesiyle dengelenmiş, baş taşı yerine önerilen ağaçla kavramsal çerçeve güçlendirilmiştir. İfadesi güçlü bu tasarım, âdeta mezarı kucaklayan, aynı zamanda hem açık hem kapalı, hem görünür hem gizli olmayı başaran, mezarla birlikte ziyaretçiye de sarmalayan özgün ve nitelikli bir mekân önerisi olarak ödüle değer bulunmuştur.

20. Ali Nezh UZEL

366 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Merkeze tevazu ve sadelik arayışını yerleştiren, "yer" in ve "yer" in diğer sahiplerinin hakkını teslim etme sorumluluğunu üstlenen, bir başka ifadeyle, gönlü ne toprağı kendine uydurmaya ve ne de komşu mezarları ezmeye elveren bu tasarım önerisi, Ali Nezh Uzel'in "çelebi" duruşunu mezarlığa nakşeder niteliktedir. Zeminin doğal eğimini koruma, tasarım alanını çevreleyen mezarların kaide yüksekliklerini de dikkate almak suretiyle kendisini düşey düzlemde de sınırlandırma ve mevcut ney kamışları ile fidanı koruma gibi kararlar, temsilin kavramsal çerçevesine işaret eder.

Uzel Ailesi'nin diğer fertlerinin isimlerinin yazıldığı taş bloğun oluşturduğu yatay hat, Ali Nezh Uzel'in ismini taşıyan ağırbaşlı taşın düşeyliği ile dengelenmiştir. Mezarı işaretleyerek ziyaretçilere yol gösteren bu taşın yüksekliğini ise Hattat Mustafa Halim Özyazıcı'nın eseri olan "Hüve'l-Hallâku'l-Bâkî" yazısı dengeler. Bu hatırlatma, mezarlıklarda dimdik yükselen ve ancak Yaradan'ın huzurunda başını öne eğdiğine inanılan servi ağacı misali, taş adesta boyun eğdirir. Metninde vadettiği sözü tasarımında başarıyla yerine getiren ve gücünü yalınlığından alan bu tasarım önerisi, jüri tarafından takdir edilmiş ve ödüle değer bulunmuştur.

359 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Bütün kararların mevcut mezarın merkezinde yer alan meyve ağacından yola çıkılarak alınmış olması, bu tasarımın bâki olan hatıraya olduğu kadar, fâni olan canlıya da hürmet ettiğinin kanıtını oluşturmak açısından yeterlidir. Ağacın canının korunması, beslenmesi ve diğer canlıları beslemeye devam edebilmesi için gerekli kurguyu tamamlamaktan ibarettir geriye kalan; ve bu nedenle, keyfi, biçimsel tercihlerden uzak, gerekçeleri sağlam, tutarlı bir tasarımdır ortaya çıkan. Merkeze doğru yönelen yivler, yağmur suyunu ağaca taşır. Su, kuşları ve mezarlıkta yaşayan diğer hayvanları çeker kendisine, ölümlerin mekânına yaşamı taşır; böylece devam eder yaşam döngüsü.

Tasarım problemini bütüncül bir yaklaşımla ele alması, mezar sahiplerinin isimlerinin hiyerarşi gözetmeksizin yazıldığı plakayla aileyi bir kez daha birleştirmesi, gösterişten uzak, yalın dili, bu projenin jürinin takdirini kazanan niteliklerindendir. Ali Nezh Uzel'in tasavvuf kültürüyle biçimlenmiş, tevazu sahibi, yüce gönüllü kimliğini başarıyla temsil eden bu tasarım, ödüle değer bulunmuştur.

21. Cevdet KILIÇLAR-Necdet YILDIRIM

371 Sıra Numaralı Proje - 1. ÖDÜL

Mezar sahiplerinin ortak mezarın paydaşları oluşu, ölümlerinin müşterek olması, tasarımın genel yaklaşımını “teki meydana getiren iki” kavramı çerçevesinde şekillendirmiştir. Bu doğrultuda öneri, iki ayrı mezarı kütleli bir bütün olarak ele alırken bu kütleli ortasında belirginleşen açıklık ile mezar sahiplerini birbirlerinden ayırmıştır. Böylelikle önerinin mezarı yalın bir anıta dönüştürmüş olması jüri tarafından takdir edilmiştir. Mezar taşı bilgileri anıtın üzerine ustalıkla işlenmiş ve görsel bütünlüğün doğal bir parçası haline gelmiştir. Mezar çevresine önerilen peyzaj öğeleri ve mezarın üretiminde kullanılacak olan malzeme seçimleri olumludur.

375 Sıra Numaralı Proje - 2. ÖDÜL

Tasarım iki ayrı mezarı mevcut konumlarında ele almış ancak bu mezarları geniş bir su ögesi ile birbirlerine bağlamıştır. Açıklama raporunda belirtilen su ögesi ile mezar sahipleri arasındaki sembolik ilişki anlamlı bulunmuştur. Kaideler üzerine hassas bir şekilde yerleştirilen kırmızı şeritlerin kullanımı olumludur. Tasarımın genelinde kullanılan yalınlık ve uygun malzeme seçimleri jüri tarafından takdir edilmiştir. Ancak baş taşları için önerilen çerçevelerin oranları, cam yüzeyler ve bu tasarım elemanlarının mezarın geneli ile olan ilişkisi eleştirilmiştir.

- Tüm tutanakların ve raporların kontrolü yapılmıştır.